

RAKÁRIK 4

OBEČNÉ NOVINY DO KAŽDEJ RODINY

2009

Dvojmesačník o dianí v Medzibrode

Zadarmo do každej domácnosti

Úvodník

Už neviem ako dlho, ale keďže si nepamätám presný dátum začiatku, tak to musí byť neskutočne dlho, ma zožiera jedna otázka. Načo je nám fontána? A keby len fontána... Načo sú nám lavičky, stromčeky, jednoducho načo nám je rekonštrukcia námestia? Aký je z toho osoh? Podľa môjho skromného názoru... žiadny.

Ved' už naši starí rodičia vedeli - a bývalý režim to dotiahol do dokonalosti, že dobrý hospodár nemrhá priestorom. A my? Ajhľa... Mrháme a mrháme... Či sme už zabudli na doby, keď sa v každej predzáhradke namiesto hnusných, nechutných a najmä vôbec nevyžijúcich ruží, karafiátov, či tulipánov pestovala krumpľička, mrkvica, zelerik, či ryža... Zabudli! Zabudli a to je neodpustiteľné. Nekresťanské peniaze platíme architektom za návrhy neefektívnych námestí, kupujeme lavičky a montujeme fontány a čo z toho? Z lavičiek ani z fontány sa veru nenajeme, ani nenapijeme (pravda, napiť by sa z fontány ešte dalo, ale uznajte, že voda so saponátom veru nie je to pravé orechové).

A pritom riešenie je také jednoduché. Prečo nezavozíme celé námestie kvalitnou orniciou? Potom ho stačí pekne pokypriť a nasadiť krumpľu, poprípade inú hospodársku plodinu a čakať na výsledky našej usilovnej práce. Na jeseň by bola úroda pre každého (bližšie pravidlá rozdeľovania by sa dohodli spoločne). Poprípade by sme ju mohli predávať a tak by o nás na Markíze urobili reportáž ako o oduševnených Bojovníkoch proti „Veľkej hospodárskej, ekonomickej, finančnej kríze stredného veku.“ A navyše by sme sa mohli kedykoľvek s kludom a bez výčitiek svedomia na našom krásnom námestí - oranisku prepitujem „vykadiť“.

Veru, lepšie by nám bolo bez fontány, lavičiek a stromčekov, bez námestia vykladaného zámockou dlažbou a kamennej tržnice. Len keby to niektorí nepokrokoví spiatočníci už konečne chceli pochopiť.

Ej, voláko ma dúri! A teraz kam?!

-tempo-

Harul'ová show sa blíži

Aj v tomto roku pokračujeme v tradícii organizovania Harul'ovej show. 12.9.2009 sa uskutoční už ôsmy ročník tohto podujatia, ktoré je známe už v širokom okolí. Dúfame, že si tento deň rezervujete pre harul'u a určite prídete. Taktiež vyzývame tých, ktorí sa vlni vyhrazali, že „na rok už súťažíme aj my...“, aby prešli od slov k činom a vytvorili súťažné družstvá, aby mohli čím skôr začať trénovať! Pre bližšie informácie sledujte TIK a plagáty vo vývesnej skrinke začiatkom septembra.

Otvorenie leta vatrou zvrchovanosti 2009

Výzva! Výzva! Výzva! Upratovanie v záhradách! Výzva! Výzva! Výzva!

Bliži sa zber úrody v našich záhradách, kopanie zemiakov a s tým spojené zbavovanie sa zeleného odpadu. Preto vyzývame všetkých záhradkárov, aby si vytvárali komposty vo svojich záhradách a nespaľovali záhradný odpad ani ho nevyvážali za plot, či za dedinu!!! A ak už musíte tento odpad spaľiť, tak prosíme, aspoň SUCHÝ!

Pár otázok pre... obyvateľ'a

Namiesto troch otázok pre starostku, dovoľte mi vážení, niekoľko otázok pre občanov...

Cieľom každého starostu a obecného zastupiteľstva je zveľaďovať obec, zabezpečovať služby pre obyvateľov, jednoducho starať sa o lepšie podmienky pre život. Predpokladom na to, aby sa tento cieľ podarilo aj zrealizovať nie je len získavanie finančných prostriedkov, písanie žiadostí a projektov ale aj aktívna účasť všetkých obyvateľov. Viackrát odpovedám na Vaše otázky a často pripomínam, že „OBEC“ to nie je len obecný úrad, starostka a poslanci, ale že sme to my všetci, ktorí tu žijeme.

Myslím, že tak ako vy, vážení občania, kladiete otázky mne, ako starostke obce, mám aj ja právo klásť otázky vám. Tak sa teda pýtam:

1. Mnohokrát píšete o neporiadku a žiadate nápravu. Prečo ste teda, vážení občania navozili a neustále vozíte odpad do Dolinky, ktorá je už pomaly viac smetiskom ako krásnym kúskom prírody? Prečo tam vozíte stavebný odpad, vedrá, papiere, starý textil, pneumatiky, dokonca, kreslá, gauče, či iné zariadenie bytu, keď máme v centre obce zberný dvor, kde tento odpad môžete po nahlásení bez problémov uložiť?

2. V uplynulom roku, aj v tomto roku obec získala dotáciu na budovanie kanalizácie.

Vlani, keď bolo treba zaistiť prístup motorových vozidiel z Lesnej ulice k budúcej čističke, museli sme odvážať kopy odpadu z prístupového mostika, z ktorého ste si spravili smetisko.

Vážne si myslíte, že tento odpad bol odvezený len preto, aby ste mali dosť miesta aj v tomto roku na nové navozenie buriny zo záhrad, stavebného a iného odpadu?

3. Hovorí sa, že voda je našim najväčším pokladom a mali by sme ju chrániť. Prečo teda hádzate do oboch našich potokov všetku tú špinu, ktorá sa v dolnej časti hromadí, hnieje a v prípade väčších zrážok môže spôsobiť dokonca záplavy?

4. O nakladaní s odpadmi píšeme aj v Rakáriku, hovorí sa o tom v televízii, v rozhlase, píše v novinách. Každý môže byť dostatočne informovaný aj o nebezpečných zložkách odpadu, ktoré vyžadujú zvláštne uloženie a nesmú sa uložiť ani na bežnú skládku. K takýmto odpadom patrí aj strešná krytina - eternit, ktorý obsahuje nebezpečný azbest. Povieť mi, aký je to človek, ktorý celú fúru polámaného eternitu vyvezie do lomu v Trstí a vysype ho k vodným vrtom v tesnej blízkosti potoka? Kto na to isté miesto vyvezie dlaždice, obkladačky, starú KUKA nádobu, plastové vrecia s odpadom a podobne?

5. Všetci chceme, aspoň podľa rečí, aby

naša dedina bola pekná. Peňazi nikdy nie je nazvyš, preto píšeme projekty a žiadosti, zháňame peniaze, aby sme mohli, aj keď postupne našu dedinu skrášľovať. Na centrum obce máme vypracovanú štúdiu (už viackrát sa o nej písalo aj v Rakáriku), podľa ktorej sa bude rekonštruovať námestie, aby sa stalo naozaj dôstojným centrom obce. Začali sme výsadbou stromov pokračujeme stavbou fontány, osadili sme lavičky, aby si ľudia mali kde posediť a oddýchnuť. Čo myslíte, komu tie lavičky vadia, že už dve z nich boli polámané? Kto si zamieňa fontánu s odpadkovým košom? Len ma, prosím vás nepresviedčajte, že všetok ten neporiadok nám robia len cudzí ľudia.

Takto by som mohla pokračovať ešte veľmi dlho. Som však naozaj rada, že je v Medzibrodě aj veľa takých ľudí, ktorých sa moje kritické slová netýkajú. Ľudí, ktorí bez veľkých rečí dokážu pre našu dedinu aj skutočne čosi urobiť. Veď bez nich a bez ich ochoty, pomoci a podpory by sme len ťažko niečo dokázali. Ostáva mi už len posledná a najťažšia otázka: Kedy budeme všetci takými obyvateľmi Medzibrodu, ktorí dedinu, v ktorej žijú, majú naozaj radi a starajú sa o ňu?

Zdenka Hut'ková, starostka obce

Saponát vo fontáne

Po zhladnutí televíznych správ v pondelok večer (3.8.2009) sa zrejme inšpirovali aj niektorí naši občania. V jednej z reportáží sa totiž hovorilo o saponáte vo fontáne na námestí Popradu. Niekoľko týždňov predtým zas ktosi saponátom spestril fontánu v Banskej Bystrici. Tí, ktorí išli v utorok ráno okolo 7. hod. po našom námestí si nemohli nevšimnúť krásnu bielu penu kypiacu z našej novej fontány. Mohli sme sa tak presvedčiť, že vo výtržnostiach a chuligánstvach nezaostávame ani za veľkými mestami. Za pokrstenie našej fontány „ďakujeme“ neznámym vandalom a dúfame, že sa jej v budúcnosti už vyhnú.

Stavebný odpad vysypaný už aj na námestí pred školou

V súčasnosti je naše námestie zasypané halami štrku a piesku, určeného pre budovanie kanalizácie. Niekomu to zrejme pripomína skládku stavebného odpadu a tak sa rozhodol tiež prispieť svojou troškou. V utorok, 4.8.2009 hneď z rána nás čakal nemilý pohľad na hrbu stavebného odpadu pri trhovom mieste obce. Iste ste si už všimli fotografie uverejnené na televíznom informačnom kanáli a vo vývesnej skrinke. Množstvo odpadu, ktoré naši občania vysypávajú v obci a jej okolí sa v poslednej dobe stáva neúnosným a všimli si to aj na Obvodnom úrade životného prostredia a na Povodí Hrona a zavítali k nám v stredu 5.8.2009 na kontrolu. Za nelegálne skládky obci hrozí vysoká pokuta. Obec podľa zákona nesmie doplácať na odvoz odpadu, čiže nielen náklady na odstránenie skládky ale aj náklady na pokuty sa budú musieť rozpočítať do poplatkov za PDO, ktoré hradia občania.

Komu vadili nové lavičky????

Obec vytvorila 3 pracovné miesta s príspevkom ÚPSVaR

31. októbra 2008 sa v našej obci ukončili aktivačné práce. Spôsobené to bolo jednak zmenou legislatívy ale aj nezáujmom občanov, ktorí boli vedení na úrade práce ako uchádzači o zamestnanie a poberali dávku v hmotnej núdzi. Keďže kríza sa nevyhla ani Medzibrodu a nezamestnaných pribúda. Práce na udržiavaní čistého životného prostredia a verejných priestranstiev je však stále dostatok. Preto sa obec rozhodla v spolupráci s Úradom práce sociálnych vecí a rodiny vytvoriť 3 nové pracovné miesta – správcu budov, vodiča malotraktora/údržbár, upratovačka. Podmienkou bolo, aby uchádzači boli vedení v evidencii ÚPSVaR viac ako 3 mesiace a obec musí tieto pracovné miesta zachovať po dobu 1 roka. Po splnení týchto podmienok úrad práce prispeje do výšky 50 % ceny práce týchto troch zamestnancov. Táto dohoda platí od 1.8.2009 do 31.7.2010.

CIVILNÁ OCHRANA: časť druhá

Čo robiť keď zaznie siréna II.

Varovanie obyvateľstva patrí medzi úlohy a opatrenia civilnej ochrany, aby obyvateľstvo v ohrozených priestoroch mohlo včas uskutočniť opatrenia na ochranu životov, zdravia a majetku a aby sa čo najviac znížili následky účinkov mimoriadnych udalostí (živelné pohromy, havárie alebo katastrofy).

ČINNOSŤ V OBLASTI OHROZENÉJ ÚNIKOM NEBEZPEČNÝCH LÁTK

Nebezpečné látky sú prírodné alebo syntetické látky, ktoré svojimi chemickými, fyzikálnymi, toxikologickými alebo biologickými vlastnosťami samostatne alebo v kombinácii môžu spôsobiť ohrozenie života, zdravia, majetku alebo životného prostredia. Všeobecne pod nebezpečnými látkami rozumieme chemické, rádioaktívne alebo biologické látky.

Únik nebezpečných látok môže byť spôsobený deštrukciou stacionárneho zdroja nebezpečnej látky (výrobné zariadenie, sklad, zariadenie využívajúce nebezpečnú látku ako médium napr. chladiarske zariadenie), alebo z mobilného zdroja pri preprave nebezpečnej látky z áut alebo železničných vagónov určených na prepravu nebezpečných látok.

Ohrozenie nebezpečnými látkami môže byť spôsobené aj teroristickým útokom.

V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ CHEMICKEJ LÁTKY (alebo pri použití chemických zbraní)

Nebezpečné chemické látky spôsobujú poškodenie centrálného nervového systému, dýchacích orgánov, zažívacieho traktu, poškodenie kože, alebo narušujú metabolizmus postihnutého. V prípade havárie spojennej s únikom nebezpečných chemických látok pôsobia na okolie v podobe plynu alebo výparov. V prípade teroristického útoku môžu byť použité vo forme aerosólov alebo plynu, prípadne môžu byť použité na zamorenie vodných zdrojov.

Keď zaznie varovný signál sirény pri pobyte v budove:

- zostaňte vo vnútri, prípadne sa ukryte v úkryte (ak je dostupný),
- vytvorte izolovaný uzavretý priestor - uzavrite a utesnite okná, dvere, vetráky, odstavte klimatizáciu,
- pripravte si improvizovanú ochranu dýchacích ciest, očí a odkrytých častí tela,
- zapnite rozhlas, televíziu a sledujte vysielanie,
- riadte sa podľa vysielaných pokynov, nepodceňujte riziko,
- pripravte si evakuačnú batožinu,
- telefonujte len v súrom prípade, nezaťažujte telefónne linky,

- poskytnite pomoc chorým, postihnutým osobám, osobám neschopným pohybu, starším osobám, postarajte sa o deti bez dozoru,
- zachovávajúte rozvahu a pokoj,
- budovu opustite len na pokyn.

Keď zaznie varovný signál sirény pri pobyte mimo budovu:

- zachovajte rozvahu, zorientujte sa podľa situácie a rozhodnite sa pre opustenie priestoru ohrozeného nebezpečnou chemickou látkou,
- vaše rozhodnutie je závislé od smeru vetra šíriaceho nebezpečnú látku zo zdroja úniku a vašej polohy; ak sa nachádzate v smere vetra a ste v časovej tiesni, okamžite vyhľadajte úkrytie v budovách a postupujte ako pri pobyte v budove.

V PRÍPADE ÚNIKU NEBEZPEČNEJ BIOLOGICKEJ LÁTKY (alebo pri použití biologických zbraní)

Bakteriologické (biologické) nebezpečné látky môžu byť použité vo forme aerosólu (baktérie, vírusy) rozprašením v ovzduší. V uzavretom priestore sa môžu šíriť priamo alebo prostredníctvom vetracích zariadení. Použité môžu byť aj vypustením infikovaného hmyzu (vši, blchy, múchy a podobne), infikovaním vodných zdrojov, potravín, alebo krmovín. Pri podozrení z použitia biologických nebezpečných látok sa výskyt zisťuje odberom vzoriek a následnou mikrobiologickou analýzou z dôvodu, že postihnutie osôb sa spravidla nezistí hneď po ich použití.

Pri podozrení z úniku alebo pri úniku biologickej látky resp. pri použití biologických prostriedkov postupujte tak, ako pri úniku nebezpečnej chemickej látky. Zvlášť treba:

- dôsledne dodržiavať karanténne hygienické, protiepidemické a protiepzootické opatrenia,
- sledovať informácie o situácii poskytované miestnou samosprávou,
- pravidelne si kontrolovať telesnú teplotu,
- hlásiť podozrenie z ochorenia, alebo zvýšený výskyt ochorení osôb a zvierat orgánom obce alebo spádovému zdravotníckemu zariadeniu, prípadne orgánom civilnej ochrany,
- obmedzovať pohyb mimo budovu a budovu opúšťať iba na nevyhnutný čas (napríklad nákup základných životných potrieb),
- priebežne uskutočňovať v rámci svojich možností dezinfekciu vo svojich bytoch a domoch.

Pri vyhlásení karantény platí zákaz zhromažďovania sa osôb a zákaz voľného pohybu mimo uzatvorených priestorov bez nasadených ochranných prostriedkov.

V PRÍPADE ÚNIKU RÁDIOAKTÍVNEJ LÁTKY (alebo pri použití jadrových zbraní):

- čo najskôr sa ukryte v uzavretej miestnosti (najlepšie v pivničných priestoroch),
- pokiaľ ste mohli prísť do styku s rádioaktívnymi látkami v čase, než ste sa stačili ukryť, potom:
- pred vstupom do budovy kontaminovaný vrchný odev a obuv odložte do neprievzdušného obalu a nepoužívajte ich,
- dôkladne si umyte ruky, tvár a vlasy, vypláchnite si oči a ústa, vyčistite si nos a uši,
- ak je to možné, osprchujte sa a vymeňte si bielizeň,
- uzavrite a utesnite okná a dvere, vypnite ventilačné a klimatizačné zariadenia,
- sledujte správy v hromadných informačných prostriedkoch,
- pripravte si prostriedky improvizovanej ochrany dýchacích ciest a povrchu tela,
- zabezpečte svoje potraviny a zásoby vody pred možnou kontamináciou uložením do obalov, chladničky, mrazničky alebo komory. Nepoužívajte nechránené potraviny, ovocie a zeleninu,
- pripravte si evakuačnú batožinu,
- čakajte na ďalšie pokyny,
- postarajte sa o hospodárske zvieratá
- zatvorte ich a dajte im zásobu krmovín a vody na dva dni,
- zásoby krmiva a vody zabezpečte pred kontamináciou prekrytím plachtou alebo fóliou z plastu a pod.

ZÁSADY SPRÁVANIA SA PRI DOPRAVNEJ NEHODE VOZIDLA PREPRAVÚJÚCEHO NEBEZPEČNÚ LÁTKU

Ak ste účastníkom dopravnej nehody pri ktorej došlo k úniku nebezpečnej látky:

- odstavte vozidlo, podľa možnosti mimo dosah pôsobenia nebezpečnej látky tak, aby zostala zachovaná priepustnosť komunikácie pre príchod záchranných zložiek,
- ak ste sa neočakávane ocitli v dosahu pôsobenia nebezpečnej látky zastavte motor vozidla a urýchlene opustite zamorený priestor, chráňte si dýchacie cesty vreckovkou,
- bez ohrozenia vlastného života zistite, čo sa stalo, v žiadnom prípade sa nepribližujte k havarovanému dopravnému prostriedku,
- oznámte nehodu hasičskej a záchrannej službe, zdravotnej záchrannej službe alebo polícii,
- nedotýkajte sa nebezpečnej látky ani predmetov, ktoré by mohli byť ňou kontaminované,
- po príchode záchranných zložiek sa riadte pokynmi veliteľa zásahu alebo polície.

VŽDY PLATÍ !!!

- Ochranná maska a akákoľvek náhrada, slúži iba na únik z ohrozeného priestoru.
- Nebezpečná látka sa pri úniku šíri v smere vetra.
- Únik z ohrozeného priestoru voľte kolmo na smer vetra.

ČINNOSŤ V OBLASTI OHROZENIA POVODŇAMI A ZÁPLAVAMI

O povodniach a záplavách hovoríme vtedy, keď sa zvýšia hladiny vodných tokov, voda vystúpi zo svojich koryt a zaplaví príslušné územie.

ZÁSADY SPRÁVANIA SA PRED OHROZENÍM POVODŇAMI A ZÁPLAVAMI:

- vytipujte si bezpečné miesto, ktoré nebude zaplavené vodou,

- hodnotné veci zo suterénov, prízemných priestorov a garáží umiestnite do vyššieho poschodia,
- pripravte si vrecia s pieskom na utesnenie nízko položených dverí a okien,
- pripravte si trvanlivé potraviny a pitnú vodu na 2-3 dni,
- ak ste vlastníkom osobného automobilu, pripravte ho na použitie,
- pripravte sa na evakuáciu osôb a zvierat,
- upevnite veci, ktoré by mohli odniesť voda,
- pripravte si evakuačnú batožinu.

ZÁSADY SPRÁVANIA SA V OBDOBÍ POVODNÍ A ZÁPLAV:

- opustite ohrozený priestor,
- netelefonujte, len v prípade tiesňového volania,
- v prípade vyhlásenia evakuácie dodržujte zásady pre opustenie ohrozeného priestoru, rešpektujte pokyny členov evakuačnej komisie,

- v prípade časovej tiesne sa okamžite presuňte na vytipované miesto, ktoré nebude zaplavené vodou,
- nešírte paniku a nerozširujte neoverené správy.

ZÁSADY SPRÁVANIA SA PO POVODNIACH A ZÁPLAVÁCH:

- nechajte si skontrolovať stav obydli (statickú narušenosť, obývatel'nosť), rozvody energií (plynu, elektrickej energie), stav kanalizácie a rozvody vody,
- zabezpečte likvidáciu uhynutých zvierat, poškodených potravín, poľnohospodárskych plodín zasiahnutých vodou (riadte sa pokynmi hygienika),
- v prípade potreby sa informujte o miestach humanitárnej pomoci.
- pokiaľ ste poistený kontaktujte príslušné poisťovne ohľadom náhrady škôd.

Jazvec lesný

S príchodom jesene sa viac zameriavame na živočíšnu ríšu, lebo tá rastlinná sa stáva na pohľad skúpejšou. Jedným zo zaujímavých živočíchov nášho okolia je i jazvec lesný.

Tento druh živočicha je v okolí našej obce hojne rozšírený, o čom svedčia i obývané nory, ale väčšina ľudí ho ešte ani nevidela a veru ani si nevie predstaviť ako vyzerá. Príčina je jednoduchá – žije skrytým životom v podzemí a na povrch vychádza zvyčajne len v noci, zvečera či ráno. Ide o lasicovitú šelmu váhy dospelého jedinca zhruba 10 – 18 kg, samce sú ťažšie. Má krátke nohy predĺžené telo i hlavu jednoducho je evolučne prispôbený na pohyb v podzemných norách. Sfarbenie je nádherné strieborné, nohy čieme a hlava bielo čierna pričom čieme pruhy prechádzajú v úrovni očí, čím ich maskujú. Nohy sú vybavené silnými pazúrami na hrabanie zeminy, labka a teda i stopa je podobná medvedej, len v menšom vydaní.

Je to zvieratko, ktoré má zo zmyslov najviac vnímavý čuch, zrak je málo vyvinutý. Patrí medzi všežravce, čiže konzumuje od malých cicavcov, cez hmyz, korenky až po plody rastlín (kukurica, lesné plody, ovocie) a tomu má prispôbený i chrup. Žije väčšinou v skupinách (generácie) a tú istú noru, ktorá sa skladá z labyrintu poprepájaných chodieb, často obývajú aj lišky. Jazvečia ruja prebieha od jari do jesene s ťažiskom v auguste. Plod sa zo začiatku nevyvíja, lebo oplodnené vajčko sa zahniezdi do maternice matky až v decembri. Zhruba vo februári sa rodia mladé jazvece v počte do 4 ks a ostávajú v brlohu ešte asi 8 týždňov. V okolí Medzibrodu sú známe brlohy jazvecov v lokalitách Požarina, Turňa, Bôrovie, Pod Sokolom, Boldava, Ravenec. Vo všeobecnosti jazvec obýva lesy až do nadmorskej výšky 2000 m.n.m., pričom ale uprednostňuje suchšie listnaté a zmiešané lesy, porasty krovín v podhorských

oblastiach. V súčasnosti sa vyskytuje i v kultúrnej krajine v jarkoch, remízkach medzi obrábanou pôdou či v rozsiahlejších parkoch. Jazvec je veľmi zbehlý v obrane voči psom brlohárom a neraz sa stane, že pes skončí zahrabaný a zadusený v jazvečom dúpä. Tak skončil i Tomášov Vaníkov, veľmi dobrý psík, v diere v Hiadelskej doline. Na spoločnej polovacke psík vbehol do nory za liškou a už nevyšiel. Vyduril z tade 3 lišky, ktoré Tomáš i zastrelil, ale jazvec mu bol osudný. Na jeseň sa jazvec pripravuje na nepravý zimný spánok a jeho telo sa obaluje tukom. To je i dôvod, prečo sa i v súčasnosti loví od 1. septembra do 30. novembra. Trofejou je lebka a koža. Masť z jazveca je údajne liečivá a pomáha pri dýchacích ale aj kožných ochoreniach. Mäso sa dá tiež konzumovať, hlavne ak je čím zapíť. Stalo sa nám poľovníkom, že sme sa dohodli na pečení jazveca a už ani neviem kto ho zastrelil. Pečením bol poverený tajomník Vlado Haviar – Lalo. No a on sa išiel ako ináč osviežiť k Slimákovi pred pečením a taktiež počas pečenia. Samozrejme po náročných rozhovoroch o nepodarených ženách so stabilným osadenstvom kancelárie, ako túto ustanovizeň nazýva Palo Vaník – Kopačka, ho to zobralo a v kuchyni na diváni zazdochýnal. Asi sa zobudil len na dym z rúry. Z toho jazveca nemohol nik žiadnu chorobu chytiť, lebo bol upečený do štádia živočíšneho uhlia. A viete si predstaviť, ako smádi za takou zhoreninou. Zožrali sme ho hádam aj s kosťami, lebo iba od kosti bolo mäso ako tak menej čierne.

Najväčším lovcom jazvecov v Medzibrode je určite pán horár Tomáš od Belkov. Ten jedného roku strelil toľko jazvecov, že ich už ani domov nenosil, lebo ho otec nazval vrahom užitočných zvierat. On len pomstil svojho nebohého psíka. Z ďalších strelil jazveca Mišo Palingáč, Dušan Štefanovie, Paľo Kostúr ale aj ostatní, na ktorých si už nepamätám, veľa ich však nebolo. Musím spomenúť i nebohého zverozrázcu Ondreja Fodora, ktorý sa venoval odchyту jazvecov každú jeseň a i mňa zaučal do toh-

to remesla. Bol to mimoriadne skúsený jazvečiar a poznal skoro všetky diery. Prítomnosť jazvecov sa zistovala založením prekrížených paličiek do vchodového otvoru nory. Ak bol brloh obývaný nasledovalo dôkladné vyvarenie želez, aby zmizol ľudský pach a ich polohovanie do vyhlbeného miesta na chodníku. Ja som sa snažil viacero rokov nejakého chytiť a veru sa mi to nepodarilo. Jazveca som ulovil až v roku 2008 a to strelou z flinty v lokalite Ravenec a dokonca jeho lebka má bronzovú medailu. Ešte jedna osoba sa mi derie z pamäte v súvislosti s jazvecami. Je to nebohá tetka od Hraškov – Palingáčova stará mati. Tá furt vravela, že na pečenie je dobrý len jazvec z prasačím pyskom, lebo ten ktorý má psí pysk je nejedlý. Takto rozlišovali naši predkovia zver v ich okolí a rozšírili tým svet živočíšnej ríše. Podobné je to i u medvedov, keď sa za samostatný druh traduje medveď mravenčiar. Samozrejme žiadne rozdiely nie sú v realite skutočnosťou, ale je veľmi pekné zachovať tento pohľad na zver, čo navodzuje určitú tajuplnosť prírody, ktorá je tým ešte prítiažlivejšia.

Text a foto: Paľo Kostúr

ŠKŮLKÁRSKE OKLENKO MALÉHO RAKÁRIKA

Prázdniny sú v plnom prúde a my – deti z materskej školy – sa s vami chceme podeliť o zážitky, ktoré sme stihli zažiť ešte pred nimi.

**Bicykel je môj kamarát,
lepší jak pár koní,
z tých, čo idú za mnou pešo,
nik ma nedohoní.**

Tak týmto heslom sa celučičký týždeň od 15. júna do 19. júna riadili všetky šikovné detičky z 2. triedy, ktoré si do škôlky priniesli bicykle, prilbu, chrániče a cyklistické rukavice a spolu s pani učiteľkou I. Štellerovou mohli vyraziť na spoznávanie prírody na bicykli. Na konci týždňa sa tešili na cyklistickú prekážkovú dráhu, ktorá vyrástla na školskom dvore a za jej zvládanie a celotýždennú výdrž patrilo deťom sladké prekvapenie a diplom, ktorý si zaslúžil každý malý cyklista.

**Slniečko sa zobudilo,
popreťahovalo kosti,
cez mraky hlávku vystrčilo,
zasmialo sa od radosti.**

A my sme sa tešili spolu s ním, že sa neschovalo za mraky, pretože sme sa už nevedeli dočkať, kedy pôjdeme spoločne s rodičmi/starými rodičmi a pani učiteľkami na výlet do Vysokých Tatier na Hrebienok. Čakala nás lanovka a neuveriteľne zábavná skackavá túra po kameňoch, ktoré nás priviedli k nádherným vodopádom. Ale to nie je všetko, čo sme v ten deň stihli. V Tatranskej Lomnici sme si prezreli múzeum Tatranského národného parku, ktoré pútavo oboznamuje svojich návštevníkov s charakterom tatranskej prírody, s jej ochranou, ale i s dejinami Tatier. Niektoré deti si vyskúšali aj bobovú dráhu, čo vyžadovalo veľa odvahy, ale o to hrdinskejšie sa cítili, keď ňou celou prešli.

Unavení, ale spokojní a plní zážitkov sme sa vracali domov. Celou cestou znel autobusom detský spev a smiech. Táto spoločná akcia sa páčila nielen nám a rodičom, ale hlavne deťom, a preto v takýchto a podobných akciách by sme chceli pokračovať i v budúcnosti.

**Už sme dlho na lavičke,
podme behať po trávicičke,
kotúľať sa, duby váľať.
Nepostávať! Nezaháľať!**

24. jún bol pre štyroch našich predškolákov výnimočným dňom. Zastupovali našu materskú školu na Športovej olympiáde detí materských škôl, kde súťažili o putovný pohár primátora mesta Banská Bystrica. Počasie nám neprialo a tak sme sa zo štadióna na Štiavnických presunuli do krytej haly. No nič nebránilo tomu, aby deti s plným nasadením všetkých svojich síl súťažili ako draci. Netrpezlivo sme čakali na vyhlásenie výsledkov, a aj keď sme sa neumiestnili na žiadnom z prvých troch miest, deťom to vôbec neprekážalo, pretože všetci boli odmenení perníkovými medailami a vecnými cenami. A kto boli tí šťastlivci, ktorí nás reprezentovali? Za dievčatá to boli Laurinka Petrová a Livka Lihanová a za chlapcov Dominik Padúch a Davidko Fekiač. Deťom sa súťaženie nesmierne páčilo a o zážitky sa podelili i so svojimi kamarátmi.

**„Raz ten chlapec ako vrahček
frng von z izby plnej hraček.**

Vari beží do polí?

Kdeže! Ide do školy...“ znela našou škôlkou už niekoľko dní.

25. jún bol pre deti úplne iný ako predchádzajúce dni. V triede na predškolákov čakali kamaráti, piesne a slávnostná atmosféra. Svojim kamarátom ukázali, čo všetko už zvládnu a čo sa v škôlke naučili. Spoločná radosť, tanec a spev nemali konca, no i napriek tomu naši predškoláci prešli „škôlkarskou bránou“, zazvonil zvonec a chodenia do škôlky je už pre nich koniec. No veríme, že sa nám prídu v septembri ukázať s novými školskými taškami a porozprávať nám, čo všetko sa už stihli v škole naučiť. Ale v tento deň na deti čakalo ešte jedno prekvapenie – Deň otcov. Tak ako mamy majú svoj sviatok, chceli sme deťom a ich otcom, prípadne starým otcom umožniť trochu sa vyšantiť a zorganizovali sme športové popoludnie pri tejto príležitosti. Otcovia a starí otcovia, ale i bratia sa nedali zahanbiť a bábikám urobili účesy, za ktoré by sa nemusela hanbiť žiadna kaderníčka. Ukázali nám, že nemajú problém svoje deti nakŕmiť jogurtom, vtiahnuť a zaviazat šnúrkou na topánkach a to všetko so zaviazanými

očami. Potom už deti súťažili s ich pomocou na rôznych stanovištiach, za ktoré získavali „peniažky“, za ktoré si potom mohli kúpiť v našom malom obchode niečo pre radosť. Deťom, ale i rodičom sa akcia páčila a tešíme sa zase niekedy nabudúce.

Záverom by sme sa chceli poďakovať šikovným oteckom p. L. Huťkovi, p. P. Kočalkovi, p. P. Vetrákovi, p. Z. Boháčovi, p. P. Svetlíkovi, ako aj p. Huťkovi z obecného úradu, ktorí nám pomohli poskladať nový nábytok do 1. triedy – všetkým patrí veľké ĎAKUJEME!!!

A tu je ešte niekoľko perličiek z úst našich detí:

- Sliedky nám dávajú párky s kepučom.
- Včely majú švihadlo.
- Orechy rastú na orechovníku.
- Ja som sa v lete na dovolenke morila. (kúpala v mori)
- Ukáž mi tú fujaricu. (fujavicu)
- Keď sa nám pokazí svetlo, opraví ho ujo svetlár.

Prajeme pekné prázdniny plné slnka, smiechu a nezabudnuteľných zážitkov.

Čo NOVÉHO ZŠMEDLIBROD?

Čaute decká!

Dúfam, že si naplno užívate horúce prázdninové dni a zbierate nezabudnuteľné veselé a dobrodružné zážitky. Aj my, p. učiteľky, naplno oddychujeme. Niekedy trochu leňošime, ale väčšinou sa venujeme svojim rodinám, cestujeme, zavárame, čítame, plávame... Robíme si plány, čo a ako Vás budeme (m)učiť v ďalšom školskom roku. Či veľmi potrápime Vaše hlávky, alebo len málo, alebo tak akurát? To je ešte v tejto chvíli vo hviezdach a Vy zatiaľ len môžete tipovať, ako to všetko na Vás vymyslíme a čím novým Vás prekvapíme...

Pravda je ale taká, že už nám aj dosť chýbate. Začínáme netrpezlivo čakať, kedy sa vrátite do školy a budeme si spoločne rozprávať najzaujímavejšie prázdninové príhody.

Našla som pre Vás zopár vtipov zo školských lavíc a niekoľko zábavnú úlohu na voľné chvíle. (Keby náhodou nedajbože pršalo, alebo ste sa nudili, môžete sa do nej pustiť.)

Ale dosť slov o škole, ešte oddychujte, pomáhajte rodičom, hrajte sa s kamošmi, robte to, čo Vás baví... Stretneme sa 2. septembra 2009 o 8,30 hod. v telocvični ZŠ.

Vtipy zo školských lavíc:

- Čo ste sa dnes učili v škole?
- Písať.
- A čo ste písali?
- Ja neviem, čítať sme sa neučili.

Učiteľ hovorí Dežkovi:

- Dúfam, že ťa už nikdy neuvidím odpisovať!
- To dúfam aj ja, pán učiteľ!

Malý Matúš pride domov zo školy a otec sa ho pýta:

- Tak čo je nové v škole?
- Päťka, päťka a štvorka.
- Čo? To nemyslíš vážne!
- Neboj sa, tie známky už neplatia
- To mi odľahlo a prečo?
- Lebo ma vyhodili zo školy.

Malý Ferko sa pýta ocka:

- Oci, kto je to kaskadér?
- To je človek, ktorý ťa zastúpi v nebezpečných situáciách.
- Ocino a ako sa dá objednať taký kaska-

dér?

- A načo by ti bol?
- Potreboval by som, aby priniesol domov moje vysvedčenie.

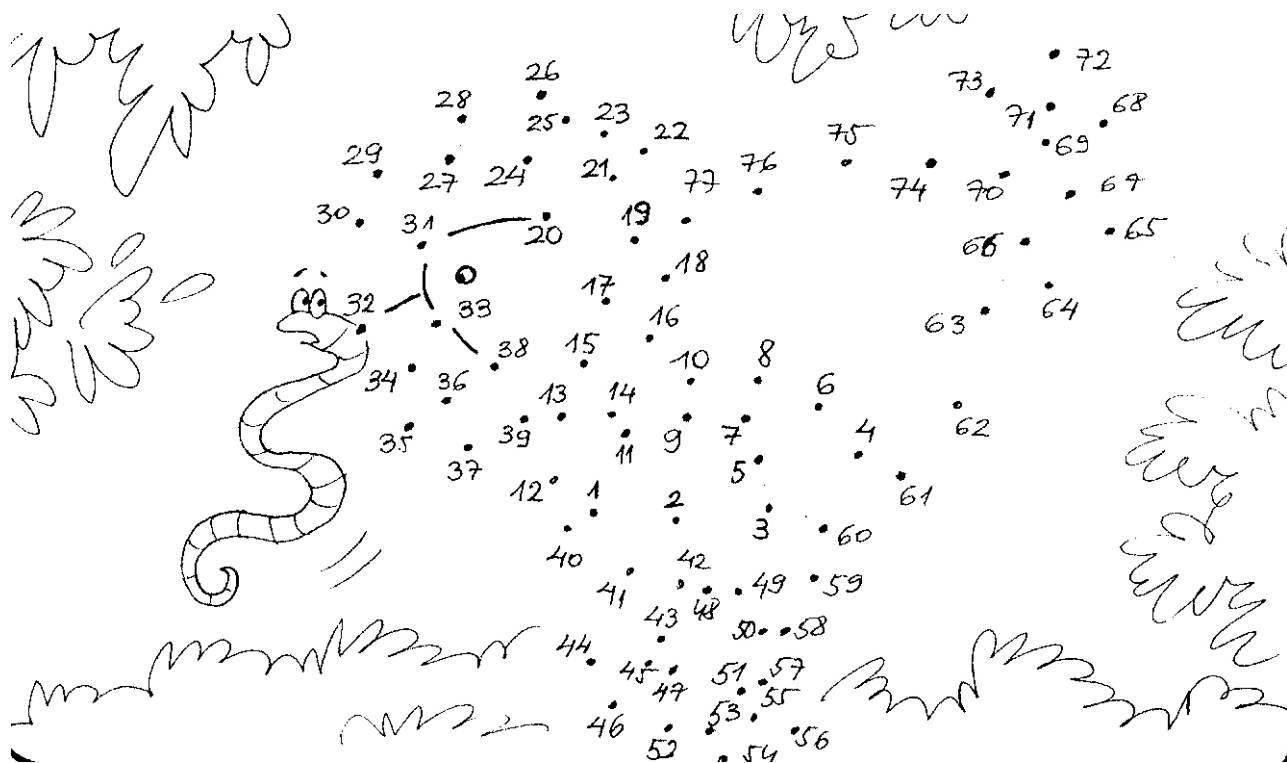
Pani učiteľka napísala do žiackej knižky poznámku:

- Váš syn smrdí, umyť!
- Otecko odpísal:
- Učiť, nevoňať!

Karolko neustále tyká pani učiteľke. Pani učiteľka mu nakoniec povie:

- Do zajtra napíšeš 20-krát: Nebudem tykať pani učiteľke.
- Na druhý deň to donesie Karolko napísané 200-krát.
- Prečo si to napísal 200-krát? pýta sa ho učiteľka.
- Chcel som ti urobiť radosť...

- Mami, včera pán učiteľ poslal Mareka domov, lebo mal špinavé oblečenie.
- Správne, žiak v škole nemá byť špinavý.
- No a dnes prišli do školy špinaví všetci...

Malý bedeker, alebo ako spoznať

Z reklám v televízii sa na ľudí drsne pozerajú údajní bojovníci proti kríze, ktorí práve zanechali časť obsahu svojej peňaženky na domácom trhu. Leto je čas dovolení. Nebolo by azda najsprávnejšie, aby aj Medzibrodčania podľa vzoru „bojovníkov“ strávili vlastnú zaslúženú dovolenku v okolí, či dokonca, priamo v Medzibrode?

Určite nie. Nie preto, žeby tu nebolo nádherné, alebo tu nežili príjemní ľudia, ale aj od známych a od stereotypného okolia je potrebné občas si oddýchnuť. Aj vďaka tomu, aby človek po návrate mohol opäť slastne skonštatovať: „Doma je aj tak najlepšie!“

Spríjemniť si voľný čas by našinec mohol aj v obci na začiatku Horehronia a jej užšom aj širšom okolí. Ako a kde? Pre najmenších vybudoval Jozef Haviar dreveného dráčka za potravinami Jednota pred jeho rodinným domom. Objekt je verejnosti prístupný. Pre starších sú tu ďalšie ponuky:

Chaty

Asi najznámejšou a najlepšie vybavenou turistickou ubytovňou je Chata Baňa. Od obce je vzdialená približne 5 km smerom na severozápad. Nachádza sa v Národnom parku Nízke Tatry v blízkosti jazera na Bani. Poskytuje celoročné ubytovanie pre 20 až 30 hostí v dvoj až šesťposteľových izbách. K dispozícii je spoločenská miestnosť, kuchyňa i viaceré posedenia v okolí chaty. Ceny za ubytovanie sú rozdielne v závislosti od typu ubytovania a od sezóny:

cena za osobu/noc	LETO		ZIMA	
	mimo prázdnin	prázdniny	mimo prázdnin	Prázdniny
celotýždňové pobyty	7,- € (211,- Sk)	8,- € (241,- Sk)	8,- € (241,- Sk)	9,- € (271,- Sk)
víkendové pobyty	8,- € (241,- Sk)	9,- € (271,- Sk)	9,- € (271,- Sk)	10,- € (301,50 Sk)
minimálna cena za objekt/noc	130,- € (3.916,50 Sk)		160,- € (4.820,- Sk)	

Zdroj: www.chatabana.sk

konverzný kurz 1EUR=30,1260SKK

Pri prenájme chaty na jednu noc (deň+noc – stretnutia, výročia...) bez ohľadu na počet osôb je minimálna cena 200,- € (6.025,- Sk).

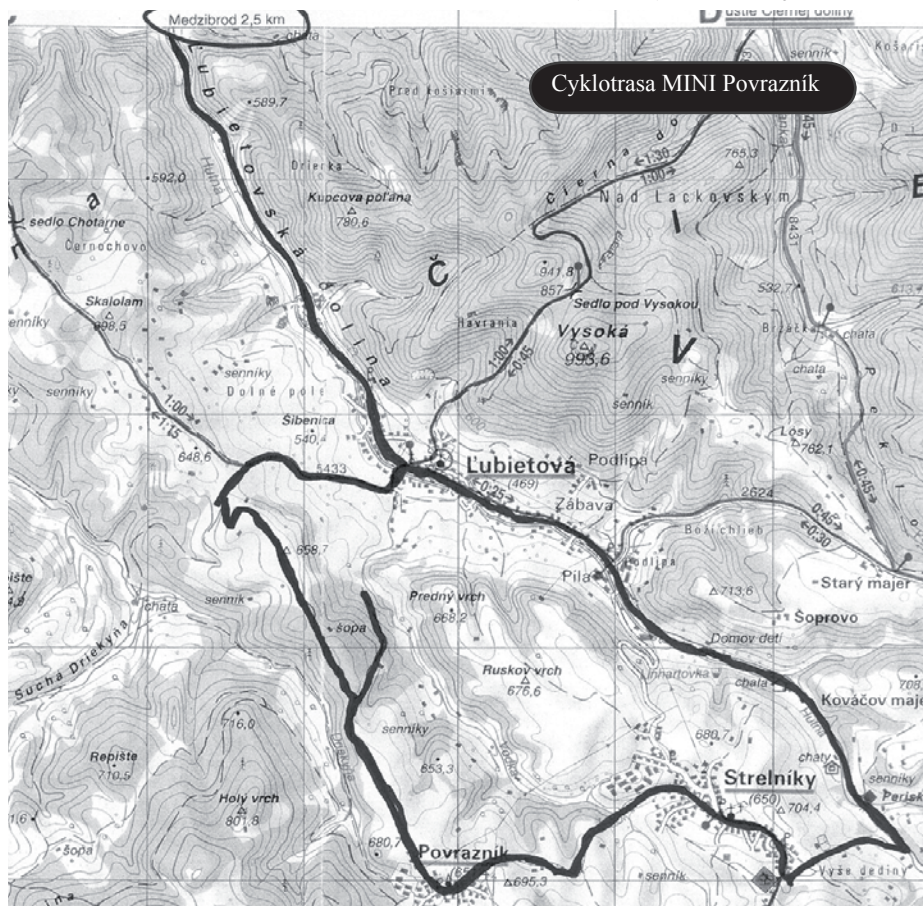
Viac informácií: www.chatabana.sk

Obecná chata vo Vyvieranici sa momentálne nepožičiava z dôvodu plánovanej rekonštrukcie.

Akékoľvek ďalšie informácie o ubytovaní v Medzibrode v redakcii radi uvítame.

Turistika

Mnohé značené turistické trasy a neznačené chodníky v okolí Medzibrodu vedú na odľahlejšie miesta, ktoré nie sú hlboko poznačené

civilizáciou. Turista, ktorý nimi prechádza môže obdivovať krásy slovenskej prírody, ale aj ľahko okúsiť jej silu v prípade nepriaznivého počasia alebo neschodného terénu.

Kozí chrbát

Jedna z najmenej náročných a na prírodu nemenej fascinujúcich trás je túra na Kozí chrbát.

Začiatok: Donovaly, autobusová zastávka

Kľúčové miesta trasy: Baník, Šponga, Handliarka, Hadlanka, Kozí chrbát, Hiadeľské sedlo, Potok, Bačovská, Hlinené, sklad dreva pod Bánikom, Chata Baňa

Koniec: Medzibrod

Vzdialenosť: 23 km

Priemerný čas: 7 hodín

Opis trasy: Z Donoval ideme po červenej

turistickej značke Cesty hrdinov SNP až do Hiadeľského sedla. Z autobusovej zastávky/980 m.n.m./ kráčame na Baník/1040 m.n.m./ (25 min.). Z Baníka je to 3 km na

Špongu/1120 m.n.m./ (50 min.). Zo Špongy mierne stúpame na Handliarku/1200 m.n.m./ (20 min.). Z Handliarky mierne klesáme na Hadlanku/1165 m.n.m./ (15min.). Z Hadlanky je to už kilometer dlhé väčšie stúpanie na Kozí chrbát/1330 m.n.m./ (25min.). Z Kozieho chrbta zostúpime do Hiadeľského sedla/1100 m.n.m./ (20 min.). Odtiaľ pokračujeme po neznačenej turistickej trase do Medzibrodu. Z Hiadeľského sedla popri altánku vedie po vrstevnici chodník na lesnú cestu, ktorá začína v Potoku (20 min.). Mierne klesáme po lesnej ceste na sklad dreva Bačovská (1 hod.). Odbočíme doľava na štrkom spevnenú cestu (15 min.). Pri najbližšom sklade dreva pokračujeme odbočením doprava na chodník, ktorým prídeme na Hlinené (30 min.). Po spevnenej lesnej ceste smerom doprava pokračujeme na sklad dreva pod Bánikom (45 min.), odkiaľ vedie do Medzibrodu asfaltová cesta (1½ hod.).

Tip: Ako vhodná obuv postačia pevné uviazané botasky. Užitočné sú aj fotoaparát alebo ďalekohľad. Pri zostupe z Kozieho chrbta sa zide pevná palica na zapretie.

okolie aj v kríze

Cykloturistika

MINI Povrazník

Začiatok/Koniec: Medzibrod

Kľúčové miesta trasy: Predľubietová, Ľubietová, Ľubietová – Podlipa, Linhartovka, Strelníky, Povrazník, Ľubietová, Predľubietová

Vzdialenosť: 24 km

Terén: asfaltová cesta po celej dĺžke trasy

Priemerný čas: do 2 hodín

Maximálna výška: Povrazník (651 m.n.m.)

Minimálna výška: odbočka na Ľubietovú a Hiadeľ (400 m.n.m.)

Prevýšenie: 251 m

Viac turistických aj cykloturistických trás spolu s ďalšími možnosťami využitia voľného času vám prinesieme v ďalšom čísle Rakárika.

-jd-

Banskobystrický geopark

Myšlienka Banskobystrického geoparku – cieľa a produktu kultúrno – poznávacieho turizmu vznikla z dôvodu potreby tvorby ucelenej ponuky produktov cestovného ruchu s dôrazom na efektívne využitie prírodného a kultúrneho potenciálu v Banskobystrickom okrese. Občianske združenie Banskobystrický geomontánny park sa podujalo v súlade so svojimi dlhodobými cieľmi i na prípravu územia nášho budúceho geoparku na prístup LEADER.

LEADER – jedna zo štyroch iniciatív Európskej únie, predstavuje skratku pre „L'Association Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“ t.j. prepojenie medzi ekonomikou vidieka a aktivitami rozvoja. V rámci Európskej únie bol tento prístup prvý krát realizovaný v roku 1991. V našich podmienkach sa stal aktuálnym v programovacom období 2007 – 2013 ako súčasť Programu rozvoja vidieka SR. LEADER je financovaný z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka.

V praxi predstavuje LEADER veľkú šancu pre rozvoj vidieka. Ide o nový spôsob riadenia rozvojových aktivít smerujúci od ľudí, podnikateľov, obecných úradov, či spolkov, ktoré dennodenne pracujú v danej vidieckej oblasti a poznajú jej prednosti ako aj nedostatky lepšie než ktokoľvek iný. LEADER vytvára priestor na realizáciu projektov, ktoré smerujú k trvaloudržateľnému rozvoju nášho vidieka. Ľudovo povedané: sami sa rozhodneme, čo a ako zlepšiť.

Banskobystrický geopark sa bude uchádzať o štatút miestnej akčnej skupiny. V prípade jej schválenia Ministerstvom pôdohospodárstva bude podporený z prostriedkov štrukturálnych fondov.

Otvárajú sa nám dvere nielen k finančným prostriedkom na rozvoj nášho regiónu. Spoločne s aktívnymi podnikateľmi, poľnohospodármi a občianskymi združeniami a zástupcami samospráv banskobystrického okresu môžeme vytvoriť tím, ktorý pomôže s riešením konkrétnych problémov týkajúcich sa kvality života na vidieku.

Obec Medzibrod ako člen Mikroregiónu RENTAR je členom Banskobystrického geoparku.

Rozhovor s chatárom Antonom Gregorom

Aká stará je vaša chata?

Stavba bola postavená niekedy v medzivojnovom období. Asi v roku 1936 alebo 1937.

Aké máte skúsenosti s hosťami?

Rôzne. Je tam samota. Nikto neotravuje, človek má pokoj. Ľudia sa k nám prídu väčšinou odviazať. Tak ti poviem, keď už človek príde, tak sa ide zabaviť, keby sa chcel modliť, pôjde inde. Takže im to nemôžem zalietať. Lenže máš aj takých, čo to nevedia. Tých, čo sa vedú len opiť, a potom je to fakt katastrofa. Dobré je, že sa ešte nájdu aj takí – prídeš a oni sú v pohode. Nezáleží ani na veku, lebo bodrel vedú narobiť aj starí, aj mladí... Keď však príde rodina s deťmi, tak máme dobré skúsenosti alebo aj turnusy detí. Keď prídu oni, tak sú tam mladí aj starší. Staršie deti dozerajú celý deň na mladšie a je pokoj. Chodia aj sociálne znevýhodnené skupiny ako sú siroty. Prídu sem do tábora, aj z Bystrice už boli. Je tam dobrý dozor.

S návštevníkmi je to rôzne, ale človek nemôže veľmi vyskakovať.

Odkiaľ pochádzali vaši najvzdialenejší klienti?

Bol aj jeden Talian, ktorý hosťoval na poľovke na medveďa.

Čo plánujete do budúcnosti?

Hlavne nejaké úpravy okolia. Chceli by sme ho zveľadiť. Minulý rok sme tiež nasadili vrbu, chceli sme tam urobiť živý dom. Vrbu by sa plietli dokopy, obstrihávali a vyrástol by z toho bunker. Nasadili sme to a na jar už nebolo nič, lebo to vytrhali.

Kto ich vytrhali?

Tak návštevníci alebo tí, čo si prídu uvariť guláš ku jazeru. Potom by sme chceli posadiť viacej ovocných stromov, lebo ich tam bývalo veľa. Jablň je tam ešte dáka, ale chcel by som vysadiť čerešne. Bola tam vŕba jedna, ale už bola prehnitá a padala, tak sme ju museli vypíliť. Nasadili sme zopár orechov, nech sa ujmú

a myslím, že zo tri sa prijali.

Problém so zveľadením je skôr v tom, že ľudom, čo si prídu uvariť guláš, pripravíš vrecia na odpadky. Prídeš na druhý deň po nich a vidíš, že vrecia sú prázdne a odpad je všade naokolo. Musíš všetko po nich pozbierať a poupratovať. Myslím si, že je to už v ľudoch. Podľa mňa musia prejsť zo tri generácie, aby sa to naučili.

Využívate jazero na chov rýb?

To určite nie, ryby sa nasadili len kvôli tomu, aby to nebola mŕtva voda.

Tak sa na jazierku aspoň niekto člnkuje?

To nie je najvhodnejšia voda pre tento šport, ani plávať sa nedá. Lebo voda má len okolo 12 °C. Je to voda zo studeného horského potoka, to by človek zamrzol. To je len tak na okrasu, keď tam sedíš, aby si videl sem-tam rybku preplávať. Ryby nasádzame, len pred každoročnými rybárskymi pretekmi pre deti. Tie sa však v priebehu dvoch dní vychytá, lebo nasádzujeme pstruhy a oni ich vlastne likvidujú. Aj tohto roku vytiahli vyše 140. Asi 146.

A koľko ste ich nasadili?

Dvesto. Čo nevychytali, nemalo kam ujsť, ostalo to ostatným, ktorí sa chodili pozabávať rybárčením. Tak ešte povytáhovali zvyšok. Ryby sa ani nevytrú, to musíš tam rybu dodať aby tam bola.

Zmenilo sa niečo, tým, že už nefunguje lyžiarsky vleč?

Čo sa týka, chaty tak ani veľmi nie. Bolo to ďaleko od chaty. Nebol tam ani bufet, ani sme ho neplánovali otvoriť. Je to len ubytovňa. Vary si tam každý sám.

Ale na internete ste mali aj ponuky jedál.

Platí to. Je to tak, že keď to hostia chcú, tak sa jedlo objednáva v Klube u Raka, prípadne, ak chcú prasa, tak im ho objednáme v Kúpeľoch Brusno.

zhováral sa Ján Debnár

VITRÁŽE DOKONČENÉ

(Nádej, že to bude aj z pohľadu okien sakrálny, čiže posvätný objekt, je naplnená.)

Už pri dokončení prvých troch vitráží sme si na stránkach našich novín priblížili nielen obsah a duchovný význam osadených vitráží, ale aj najzákladnejší technický postup pri ich výrobe.

Teraz, pri dokončení ostatných piatich okien, si môžeme okruh poznatkov trochu rozšíriť.

Názov: „Vitráž“ (franc. „vitraj“) znamená dekoratívne zasklenie okenného otvoru (alebo - v novšej dobe aj priečky na predelenie priestoru), zostavené z čírych, no hlavne farebných sklenených doštičiek viac či menej ešte pomaľovaných. Pospájané sú olovenými páskami (v novšej dobe niekde betónom alebo umelou hmotou.) (1)

„Klasickú techniku vitráže definujú tri základné zložky: sklo, olovená sieť a maľba na sklo.

Výroba skla. Surovinou pre stredoveké sklo bol popri kremennom piesku z veľkej časti papradový alebo bukový popol (z ktorého sa lúhovala potaš) a soli. Jeho výroba vyžadovala množstvo dreva, preto boli sklárske huty viazané na blízkosť zalesnenej oblasti a sklo sa podľa toho nazývalo lesné alebo horské.

Farbenie skla. Sklo v dôsledku prítomnosti niektorých kovov vo forme ich oxidov sa stáva farebným. Vplyv na farbenie a na vznik rôznych farebných odtieňov má okrem farbiacich prísad aj technika tavenia, vplývajúca na rôzne chemické reakcie, výška teploty, dĺžka jej pôsobenia, chladenie a opätovné zahrievanie, oxidačné a redukčné prísady a podobne.

Pôvodná paleta farieb mala len štyri základné tóny: žltú, červenú, modrú a zelenú; neskôr aj fialovú. Počet farieb sa rozšíril v 13. stor. V 19. stor. sa začalo používať opalescentné sklo s nepravidelnou vnútornou farebnou štruktúrou s efektom opalizácie a mramorovania.

(Pozn.: opalescencia je rozptyl svetla spôsobený veľmi malými čiastočkami, obsiahnutými v priesvitnej látke). Má žiarivú farebnosť, ale nemožno ho vypaľovať, preto nie je možné naň maľovať).

Ploché tabuľové sklo. – Z farebnej skloviny sa vyrába ploché tabuľové sklo. Na vytvorenie vitráží sa používajú najčastejšie dva druhy plochého skla: antické a katedrálne. – Antické sklo je vytvárané technikou fúkania. V staroveku zo žeravej skloviny nedokázali odstrániť škvaru, rovnomerne ju rozdeliť, sklenené tabule vytvárali odtiene, obsahovali bublinky a boli hrboľaté. Takéto sklo vytváralo špecifický účinok rozptýleného svetla. Do povedomia sa dostalo pod názvom antické sklo. **Pri katedrálnom skle** sa roztavená sklovina vyliala na rovný podklad roztiera stierkou alebo sa kovovým valcom valcuje do plochy. Preto tabule nie sú rovné, majú na strane hľadania vrásnený povrch a nerovnakú hrúbku.

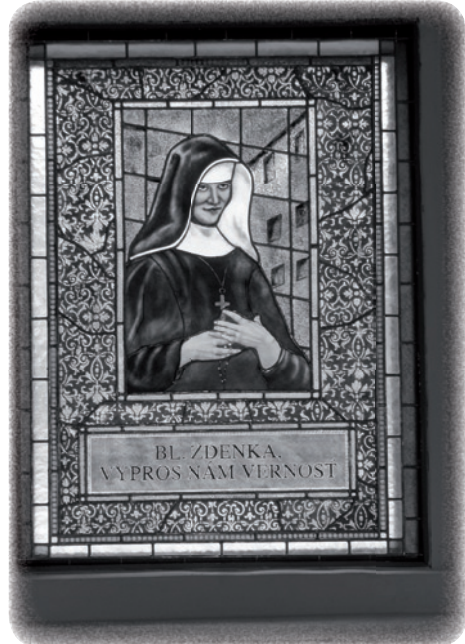
Rezanie skla. Vybrané farebné sklené tabule je potrebné narezať do požadovaných tvarov sklenených segmentov. Možnosť rezania skla diamantom je známa až do 16. stor. Preto predtým na oddeľovanie skla slúžilo tzv. **opukávanie**. Do skla sa ostrým kremeňom vyryla ryha a do nej sa priložil rozžeravený železný drôt alebo tyčinka. Tepelný šok spôsobil trhlinu a sklo prasklo v mieste ryhy, ktorá vyvolávala pnutie. Na oddeľovanie zložitejších tvarov skla sa využívalo olamovanie špeciálnymi železkami alebo kliešťami, ktoré sa používajú dodnes.

Sklo má na povrchu mikroskopické trhlinky a pri reze diamantom vzniká v ich okolí pnutie, ktoré sa využíva pri lámaní skla, prevádzaného ihneď po reze, lebo inak rez stráca účinok. Aby sa sklo čisto odlomilo, musí byť rez čistý, súvislý, s určitým tlakom a rýchlosťou, a je sprevádzaný melodickým hvizdom diamantu po skle. Miesto rezu sa vlhčí vodou, petrolejom, atď. Dnes sa reže aj oceľovými alebo vídiiovými nástrojmi.

Vypaľovacie farby a maľba na sklo. Na začiatku sa vytvárali vitráže iba z farebných segmentov skla, zafarbených v samotnej hmote skla. Neskôr sa začala využívať aj maľba. Maľba na skle horúcou technikou, t.j. vypaľovaním, sa začala používať asi okolo polovice .

11. stor. Používa sa vypaľovacia farba. Je to zlúčenina oxidov kovov so sklenými zlúčeninami, čiže tavidlami, ktoré umožnia, že farba sa na sklený segment naviaže zatavením pri vypaľovaní v peci, čím sa pevne fixuje na povrch skla. Sklené segmenty s maľbou sa kladli na vrstvu páleného vápna alebo kriedy na železnej doske, a tieto jednotlivé dosky sa povkladali nad seba do drážok vo vypaľovacej peci. Táto technológia sa používa dodnes.

Prvou farbou, používanou na maľbu na sklo, bol švarclot (z nemec. Schwarzlot – kontúrová

čerň). Podľa spôsobu prípravy, jeho zložiek a teploty vypaľovania môže mať farbu čiernu cez hnedé a sivé tóny až po zelenú a tmavofialovú. Postupne objavovali ďalšie farby a ich odtiene na maľbu na sklo. V 15. stor. pribudla farba, ktorá predstavuje farbu tela, atď. – Objavenie nových farieb pre maľbu na skle umožnilo namaľovať námet aj na ploche čierneho skla rôznymi farbami.

(I keď je technika tohto maľovania zaujímavá, nebudeme sa tým zaoberať.)

Zostavenie vitráže. Po vypálení maľovaných sklenených segmentov dochádza k ich vlastnému zostaveniu. Pri väčších oknách sa okenná výplň skladá z viacerých plátov. Plát má v priemere výšku okolo jedného metra a šírku zodpovedajúcu šírke okenného otvoru. Jeho veľkosť ovplyvňujú najmä fyzikálne danosti, ako je vlastná váha a sila tlaku vetra. Zostavovanie sa robí na drevenej podložke, aby bolo možné prikladané segmenty fixovať klinecami. Segmenty sa zasúvajú do olovenej siete, ktorá je vytvorená z olovených pások, v priereze tvaru H. Spoje sú zosilnené cínom.

Osadenie vitráže. Pôvodne sa osádzovali priamo do ostenia okenného otvoru. Od 19. stor. aj do drevených a neskôr kovových rámov. Vitráž sa upevňuje priečnymi nosníkmi a veternými železami, ktoré zabráňujú vytlačeniu vitráže z okenného otvoru tlakom vetra, podľa čoho dostali aj pomenovanie. (2)

Takto sme sa oboznámili trochu podrobnejšie o technike vytvorenia vitráže, čo nás vedie k uvedomeniu, že to nie je nejaká lacná omaľovánka na skle za 1 000 Sk, ale okrem ideovej duchovnej a výtvarnej hodnoty má aj veľkú hodnotu materiálnu a spracovateľskú. A podľa toho si ich chceme aj hodnotiť a chrániť.

A teraz ešte niekoľko vysvetľujúcich slov k ostatným piatim vitrážam, ktoré boli osadené v tomto roku.

Pokračujeme teda s oknami na severnej stene kostola:

4. – „Sv. Otec Ján Pavol II., pros za náš národ“

Vieme, že bol veľkým priateľom Slovákov a Slovenska. To nie je maličkosť, že takú malú krajinu navštívil až trikrát. (Naposledy už s vypätím všetkých síl.) A nie len to. Až teraz sa už isto v nebi prihovára za nás.

5. – „Blahoslavená Zdenka, vyprosuj nám vernosť“ – naša rodáčka z Oravy verná Bohu a svojmu povolaniu slúžiť Bohu cez službu chorým ako rehoľná sestra v nemocnici. Ale aj odvážna chrániť nevinných, stíhaných surovou komunistickou ŠTB, za čo ju nahú zavesili za ruky a surovo mučili a potom väznili. Na následky tohto mučenia aj umrela.

Na južnej stene kostola (od predu):

6. – „Pán Ježiš s deťmi“ – „Nebojte sa prijať dieťky“, - lebo ak manželia neprijmú deti do svojej rodiny, ak im nedovolia počať sa a žiť, ako „neexistujúce“ môže ich Ježiš objasť a spasť?

7. – „Sv. Martin, ochraňuj biednych“ – Ešte ako vojak, pripravujúci sa prijať sviatosť krstu, pochopiac Kristovu lásku, ktorú má kresťan praktizovať, delí svoj plášť a prikrýva biedneho žobráka. – Žiaľ, dnes nenásytní boháči mnohých ľudí vrhajú do do biedy a sv. Martin prosí za nich a za nás, aby sme sa ich ujali podľa našich možností.

8. – „Sv. Cyril a Metod, orodujte za nás“, aby sme si zachovali ako dedičstvo, čo nám priniesli: vieru, obetavo uplatňovanú v živote; lásku k Bohu a k ľuďom; spravodlivosť a kultúru reči, skutkov a prostredia.

Nech sú aj tieto vitráže pre nás všetkých duchovným povzbudením a pre celú obec nielen okrasou, ale aj trvalým článkom miestnej kultúry, ktorý si budeme spolu chrániť.

(1) – Malý encyklopedický slovník, ČSAV, Praha 1972

(2) – Vitráže na Slovensku, Pamiatkový úrad SR, Bratislava 2006

Podmienky prijatia do domova dôchodcov – zariadenia pre

Dňa 01.01.2009 nadobudla účinnosť nová právna úprava – zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon/ v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb napr. v zariadení pre seniorov /podľa právej úpravy účinnej do 31.12.2008 v Domove dôchodcov/, v domove sociálnych služieb.... Vážení občania Obce Medzibrod, dovoľte mi, aby som Vás preto v krátkosti i touto cestou informovala o novom zákone v oblasti sociálnych služieb, ktorý nie je novelou zákona č. 195/1998 Z. z. sociálnych služieb v znení neskorších predpisov, ale úplne ho nahrádza. S prijatím zákona o sociálnych službách došlo od 01.01.2009 k výrazným zmenám v oblasti poskytovania sociálnych služieb na Slovensku, ktoré sa môžu dotknúť každého občana i Obce Medzibrod a som presvedčená, že informovaný občan dokáže lepšie zvládnuť rôzne nepriaznivé sociálne situácie vzniknuté v rodine, pretože veľakrát pri ich vzniku dostatok informácií a osveta prispeje k tomu, že bude občan, (resp. rodinní príslušníci), vedieť v danom čase adekvátne reagovať a obrátiť sa na príslušné kompetentné orgány a organizácie, ktoré sú zodpovedné za poskytovanie sociálnych služieb. V neposlednom rade treba uviesť, že na obce a mestá boli prenesené nové kompetencie v oblasti poskytovania sociálnych služieb.

Kto môže požiadať o poskytnutie sociálnej služby v zariadení pre seniorov?

a) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a jej stupeň odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby je II až VI podľa zákona o sociálnych službách alebo

b) fyzická osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov

Ako má postupovať občan, keď chce byť umiestnený v zariadení pre seniorov?

1. Navštíviť obecný úrad v mieste trvalého bydliska, kde občan obdrží potrebné tlačivá:

a) žiadosť o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu

b) lekársky nález na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu

2. Občan požiada svojho praktického lekára o vyplnenie tlačiva Lekársky nález na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu

3. Občan vyplní tlačivo Žiadosť o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu a vlastno-

ručne ju podpíše

4. Vyplnenú Žiadosť o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu, vrátane vyplneného tlačiva

Lekársky nález na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu doručí obecnému úradu v mieste trvalého bydliska (vhodné je priložiť, ak má občan k dispozícii aj fotokópie iných lekárskeho správ, ktoré môžu mať vplyv na posúdenie stupňa odkázanosti na pomoc inej FO alebo Posudok vydaný Úradom práce, soc. vecí a rodiny na účely kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia)

Obecný úrad je v zmysle platnej legislatívy účinnej od 01.01.2009 kompetentný posudzovať odkázanosť fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby. Obecný úrad po doručení uvedenej žiadosti požiada posudkového lekára so špecializáciou v posudkovom lekárstve o vypracovanie lekárskeho posudku a sociálny pracovník obce vykoná sociálne šetrenie a vypracuje sociálny posudok. Výsledkom týchto činností je vypracovaný a občanovi doručený Posudok o odkázanosti na sociálnu službu a rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu, ktoré však musí nadobudnúť právoplatnosť (nadobudnutie právoplatnosti vyznačí na rozhodnutí po 15 dňoch obecný úrad).

5. Obecný úrad v zmysle zákona buď poskytne sociálnu službu, na ktorú je občan odkázaný, v zariadení, ktoré zriadil alebo zabezpečí občanovi poskytovanie sociálnych služieb v zariadení pre seniorov, ktoré zriadila iná obec, BBSK.... Je však veľmi potrebné a nevyhnutné, aby občan odkázaný na poskytovanie sociálnych služieb v zariadení pre seniorov komunikoval s obecným úradom, pretože v zmysle novej legislatívy, ak obec nedisponuje vlastným zariadením pre seniorov a zabezpečí poskytovanie tohto druhu sociálnych služieb u iného verejného alebo neverejného poskytovateľa musí uzatvoriť zmluvu o zabezpečovaní služby a o uhradení ekonomicky oprávnených nákladov s budúciim poskytovateľom sociálnych služieb – tzn. s konkrétnym zariadením pre seniorov. Na základe tejto zmluvy zariadenie sociálnych služieb fakturuje obci ekonomicky oprávnené náklady znížené o výšku úhrady za sociálnu službu platenú prijímateľom sociálnej služby. Výška jednotlivých mesačných ekonomicky oprávnených výdavkov v zariadeniach sociálnych služieb zriadených Banskobystrickým samosprávnym krajom je zverejnená na webovej stránke Úradu Banskobystrického

samosprávneho kraja – www.vucbb.sk. Pohybujú sa v rozmedzí od 475 EUR do 853 EUR. V prípade, že občan, ktorého odkázanosť na pomoc inej FO posúdi obec, požiada o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnych služieb zariadeniu, s ktorým obec neuzatvorí uvedenú zmluvu a nebude uhrádzať ekonomicky oprávnené náklady za svojho občana konkrétnemu zariadeniu, môže byť tento občan v ňom umiestnený, no uhrádza mesačne zariadeniu celé ekonomicky oprávnené náklady na prevádzku! Z vyššie popísaných dôvodov je nevyhnutné, aby občania obce spolupracovali s obcou pri prevencii, vzniku a riešení nepriaznivej sociálnej situácie, akou môže byť napr. zhoršenie zdravotného stavu seniora, ktorého dôsledkom je poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach pre seniorov celoročnou formou pobytu. Pri výbere poskytovateľa sociálnej služby by sa mala obec prioritne zamerať na zachovanie pozitívnych rodinných, priateľských a územných väzieb občana a dodržať § 8 zákona o sociálnych službách.

6. Ďalším krokom občana (v spolupráci s obcou) je doručiť konkrétnemu zariadeniu sociálnych služieb Žiadosť o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnych služieb – podpísanú žiadateľom o poskytovanie soc. služieb, súčasťou, ktorej sú nasledovné prílohy:

a) fotokópia Posudku o odkázanosti na sociálnu službu

b) fotokópia právoplatného Rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu

c) fotokópia potvrdenia o druhu a výške poberaného dôchodku /Rozhodnutie Sociálnej poisťovne/

d) čestné vyhlásenie o majetkových pomeroch žiadateľa o poskytovanie sociálnej služby

7. Ak zariadenie pre seniorov disponuje voľným miestom, uzatvorí sa so žiadateľom zmluva o poskytovaní sociálnych služieb a začnú sa mu poskytovať sociálne služby.

8. V prípade, že voľné miesto v zariadení nie je, žiadateľ je zaradený do poradovníka čakateľov o umiestnenie.

Predvolávanie z poradovníka čakateľov je determinované viacerými faktormi (zdravotným stavom žiadateľa, pohlavím, druhom sociálnej služby, na ktorú je odkázaný, pretože v súčasnosti vo väčšine zariadení sa poskytuje viac druhov a foriem sociálnych služieb, napr. kombinácia zariadenia pre seniorov a domova sociálnych služieb), z toho vyplýva že

seniorov a do domova sociálnych služieb od 01.01.2009

čakacia doba je individuálna a je ovplyvnená predovšetkým prirodzeným úbytkom (smrťou prijímateľov soc. služieb) v zariadeniach.

V závere by som Vás chcela v krátkosti oboznámiť s postupom prijatia občana do domova sociálnych služieb.

Kto môže požiadať o poskytnutie sociálnej služby v domove sociálnych služieb?

a) fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa zákona o sociálnych službách alebo

b) fyzickej osobe, ktorá je nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa zákona o sociálnych službách

Domovy sociálnych služieb sú prioritne určené pre deti, mládež a dospelých zdravotne postihnutých občanov.

Ako má postupovať občan, keď chce byť umiestnený v domove sociálnych služieb?

Postupuje sa podobne ako v predchádzajúcom prípade, s tým rozdielom, že o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu a vydanie rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu žiada občan odbor sociálnych vecí a zdravot-

níctva Banskobystrického samosprávneho kraja so sídlom na Námestí 23 v Banskej bystrici. V prípade, že má občan vydaný posudok o odkázanosti, kde je špecifikovaný najmenej V stupeň odkázanosti na sociálnu službu a právoplatné rozhodnutie o odkázanosti, navštívi po konzultácii s odborom, príslušné zariadenie sociálnych služieb. Ďalší postup je rovnaký ako v predchádzajúcom prípade.

Ak sa jedná o zariadenie sociálnych služieb, ktoré zriadil Banskobystrický samosprávny kraj, nie je potrebné, aby zariadenie uzatváralo zmluvu o hradení ekonomicky oprávnených nákladov s BBSK, nakoľko tieto hradí BBSK. Podrobný postup a potrebné tlačivá pre posúdenie odkázanosti na sociálnu službu a žiadosť o poskytovanie sociálnych služieb – druh domov sociálnych služieb – môžu občania nájsť buď na webovej stránke BBSK (www.vucbb.sk) alebo na webovej stránke Domova dôchodcov a domova sociálnych služieb v Slovenskej Ľupči (www.seniordom.sk).

Verím, že týmto príspevkom uľahčím občanom lepšie sa zorientovať v danej problematike a v prípade ďalšieho záujmu rada zodpoviem na otázky, či už prostredníctvom Rakárika alebo osobne v DD a DSS.

Zdroje použité k spracovaniu príspevku:

a) zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

b) všeobecne záväzné nariadenie BBSK č. 12/2009 o ekonomicky oprávnených nákladoch a o štandardných výdavkoch a štandardných príjmoch pre poskytovanie finančného príspevku na prevádzku v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov – účinné od 01.07.2009

c) Cenník o výške ekonomicky oprávnených nákladov v zariadeniach sociálnych služieb a o štandardných výdavkoch a štandardných príjmoch pre poskytovanie finančného príspevku na prevádzku v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov – účinný od 01.07.2009

Mgr. Hrašková Denisa
riaditeľka Domova dôchodcov
a domova sociálnych služieb
v Slovenskej Ľupči

3 otázky pre riaditeľa divadla medziBRODway

1. Čo nové v divadle medziBRODway?

Po vynechaní minuloročnej sezóny, sme pred nastávajúcou sezónou plní optimizmu, divadelnej nažhavenosti a chuti do roboty, aby si koniec koncov divák prišiel na svoje!

A aby som zodpovedal otázku, tak nové tváre, ktoré budú na hostovaní, a na ktoré sa už veľmi teším.

2. Môžete byť konkrétnejší a priblížiť divákovi čo ich asi čaká?

Myslím si, že tento rok si skutočne prídu na svoje. Začneme hneď kabaretným vystúpením, na Harulovej show, scénkou, ktorá sa zapíše do povedomia celej medzibrodskéj verejnosti viac o tom vystúpení prezrádzať nebudem. Ďalej máme v pláne jednu divadelnú komédiu, s ktorou sa chceme popasovať a samozrejme pobiť o prvé miesto na Tajovského divadelných dňoch. Nuž a čo by sme boli za „avantgardné“ divadlo, keby sme nesiahli po ťažšom žánri a priznám sa mne milšom. Tento raz to bude, už nežijúca autorka, Sarah Kane, s hrou,

ktorá bude mať celoslovenskú premiéru. Čiže ak to zhrniem, túto divadelnú sezónu budeme mať dve premiéry. Zároveň vylepšujeme scenár na oslavy 10. narodenín divadla medziBRODway, ktoré sa uskutočnia na budúci rok a ktoré oslávime v plnej paráde.

3. A čo spolupráca so „starými“ divadelníkmi?

Máme rozpracovanú jednu hru, ktorej názov samozrejme nebudem prezrádzať a ktorá ak na ňu získame grant, by mala spojiť to najlepšie z oboch divadelných súborov. Chceme vytvoriť hru, z ktorej by sme prerazili aj na celoslovenských súťažných prehliadkach a bude šíriť dobré meno divadla v Medzibrodě. Na záver by som chcel zaželať všetkým divadelníkom a divákovi krásne dovolenky, dobrý relax a hlavne veľa zážitkov na premiérach našich divadelných súborov.

Radko Redy Kabáč

Spoločenské okienko

Opustili nás:

Ujváryová Margita (82)
Brzác Ondrej (89)
Svobodová Angela (87)
Macula Marcel (69)
Tončík Jozef (78)

Do stavu manželského vstúpili:

Ľubomír Padúch a Zuzana Boboková
Peter Kňazko a Lucia Rybárová

Narodili sa:

Padúch Tobias

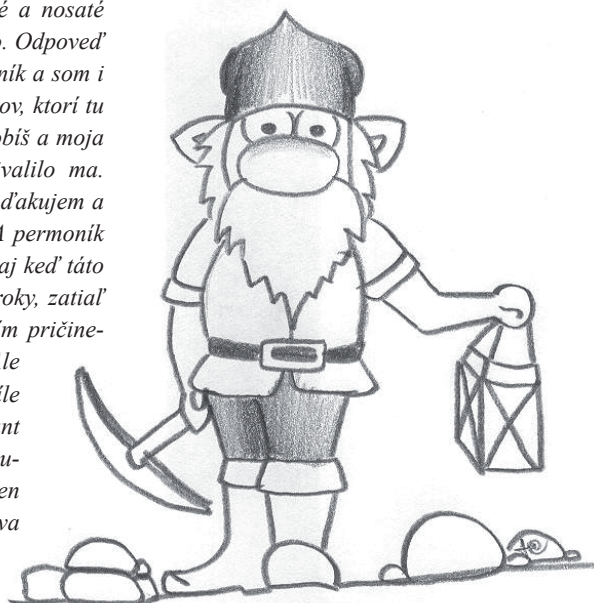
Kino Torysa pozýva

26. 8. 2009 o 18.00
Ženy môjho muža
23. 9. 2009 o 18.00
**Doba ľadová 3:
Úsvit dinosaurov**

Spomienky na minulosť

„Prosím ťa, ja viem, že si ustatý, ale potrebujem, aby si zašiel do hornej bane a opravil poškodené šrouby na koľajnici. Zajtra už začneme v nej nanovo robiť a nechcem, aby sa ľudom pri vyvážaní rudy niečo stalo.“ Tak nejako sa prihovoral hutman Vančo kováčovi Lacovi. Laco sa teda pobral s náradím do bane. Práca mu netrvala dlho, tak si sadol, že si trochu oddýchne. Zaspal. Zobudil sa na veľký hrmot. V zadnej časti bane počul nejaké vzdychy a jojkanie. Zobral karbidku a pobral sa za hlukom. Zistil, že štôľňa je zavalená a pod rudou sa niečo hýbe. Rýchlo sa pustil do odhadzovania. To, čo našiel zavalené, bolo čosi čudné. Bolo to malé, okaté a nosaté človečie. „Kto si?“ opýtal sa Laco. Odpoveď bola zvláštna: „Som Lulus, permonik a som i s mojimi druhmi ochrancom baníkov, ktorí tu pracujú. Bol som zvedavý, čo tu robíš a moja zvedavosť sa mi nevyplatila. Privalilo ma. Za pomoc, ktorú si mi poskytol Ti ďakujem a za odmenu Ti niečo prezradím.“ A permonik začal rozprávať: „Do týchto čias, aj keď táto baňa tu v Borovom funguje dlhé roky, zatiaľ sa, s Božou pomocou, ale aj naším pričinením, ešte nič zlého neprihodilo. Ale žiaľ, v budúcnosti prídu ťažké chvíle a nešťastie. Stane sa, že ťažký hunt pri vyvážaní rudy stiahne jeho posunovača do hlbkej šachty a on ten pád neprežije. Zostane po ňom vdova a malá dcérka. Žiaľ, nebude to jediný prípad úmrtia. Ďalšieho, i keď veľmi opatrného a rozumného pracovníka, zabije elektrický prúd. Tak je to napísané v knihe jeho osudu. A teraz niečo o tebe. Je vojna a tebe príde povolávací rozkaz. Ako vojak sa dostaneš až do cudzej krajiny. Tam si dávaj veľký pozor. Pred každým činom, ktorý budeš chcieť urobiť, si veľmi dobre rozmysli, či ti to bude na prospech alebo na škazu. Dávaj si teda veľký pozor, veď máš rodinu. A na záver ešte niečo. Táto baňa nebude mať dlhú trvácnosť. O niekoľko rokov antimónu nebude, prestane sa ťažiť a ľudia budú prepustení. To je všetko. Ty však čuś, o stretnutí so mnou nikomu ani muk.“ Malý permonik Lulus sa Lacovi ešte raz poďakoval a stratil sa v tme. Laco si znovu sadol a začal rozmyšľať, čo teraz urobiť? Povedať, či nepovedať ľudom o tomto zážitku. Určite by sa mu vysmiali. Rozhodol sa, že bude mlčať. Vyšiel z bane von a keďže už bol koniec ťažby, umyl sa, obliekol a s ostatnými baníkmi pešoval domov. Tam ho čakalo prekvapenie. Manželka mu povedala, že dostal povolávací rozkaz. Do troch

dni musí narukovať. Tak na druhý deň zašiel za hlavným hutmanom Stronom a ukázal mu povolávací rozkaz. Potom vyhľadal Vanča a s malou dušičkou mu porozprával príbeh o stretnutí s malým Lulusom. Na jeho veľké prekvapenie, ten ho nevysmial. Len mu povedal: „uvidíme Laco, čo budúcnosť donesie. Až sa z vojny vrátiš, porozprávam ja tebe, či sa z predpovedí permonika niečo splnilo.“ Rozlúčili sa. Ale veru ani jeden si nepomyslel, že je to ich posledné stretnutie. Laco sa naozaj na konci vojny dostal do Nemecka. Tam sa dostal do tzv. hladového pochodu, či pochodu smrti.

A tam chudák zahynul. Pre jednu jedinou repu, ktorú si skočil na pole zobrať, ho nemecký vojak zastrelil. Zostala po ňom vdova a štvorročný syn. A čo ďalšie predpovede Lulusa? Splnili sa aj tie. Za krátky čas po skončení vojny zahynuli dvaja baníci. Jeden spadol do šachty a druhého naozaj zabila elektrina. A baňa? Tá po čase naozaj prestala pre nedostatok antimónovej rudy fungovať a všetci baníci prišli o prácu. Hutman Vančo toto všetko prežíval s veľkou bolesťou v duši. Pripadalo mu to všetko ako zlý sen. Kováčovi Lacovi to už nemal ako povedať. Veď nikto nevie, kde je jeho hrob. A my, pamätníci týchto udalostí môžeme na to všetko iba spomínať. Ešte niečo. Je zaujímavé, že permonika Lulusa od tých čias už nikto nevidel.

Permonik – banský škriatok
Karbidka – banický lampáš

Marian Haviar
ilustrácia Júlia Hurťková

„PO PARTIZÁNSKÝCH CHODNÍČKOCH 2. ročník“

Dňa 26.6.2009 o 9.00 hod. zorganizovali už druhýkrát pre deti ZŠ v Medzibrode brannosportový deň s názvom „Po partizánskych chodníčkoch“. Tento rok sme sa zahrali na partizánov a podľa mapy sme smerovali do hlavného stanu, kde sa nachádzalo veliteľstvo. Začiatok pochodu bol pri križi za dedinou. Popod strelnicu, na pravo sa nachádzalo „Údolie smradľavých nepriateľov“ (hnojisko)

až sme vystúpili na Bôrovie k osamotenému dubu, kde sme plnili prvú úlohu „preskočenie nepriateľovi cez hlavu“. Jednalo sa o súťaž v skákaní vo vreci. Víťazi boli aj z dievčenského aj z chlapčeského družstva. Po tejto súťaži sme pokračovali v pochode, ktorý sme si spríjemňovali spevom. Celým Bôrovím sa

ozývalo: „V hlbkej doline“, „Pod horou, pod horou“, ale aj partizánske: „Tichá noc májová“. Všetky deti spievali krásne, slniečko vykukalo spod oblakov a bolo viac skúpe ako prajné na svoje slnečné lúče. Ale ani to nám nepokazilo náladu. Prišli sme chodníkom k boroviciam a tie sme využili na naplnenie ďalšej súťažnej disciplíny „trafenie nepriateľa“. Súťažilo sa v troch družstvách a to prváci, druháci a tretiaci so štvrtákmi. Víťazné družstvo svoju radosť prejavilo tancom, spevom, smiechom a skokom do výšky. Po tejto súťaži sme pokračovali ako ináč spevom do hlavného stanu, lebo čím sme boli bližšie k 12. hodine, tým nám častejšie vyhrávali muzikanti v bruchu. Ani sme sa nenazdali a už sme boli na Požarine. Od cieľa nás delila hustá hora a čo bolo horšie i dážď. V hore sme sa obliekli do príplášťov a

ten kúsok zabehli raz-dva. Hlavný stan – cha-ta Vyvieranica bola už na dosah. V altánku rozvončovalo čipkarsko a hlavne sme si nohy osušili pri ohni. Keď sme sa najedli a rozsvietilo sa slniečko prišla na rad tretia posledná disciplína a najťažšia. Trafiteľ na udici zavesené koliesko na hrdlo fľaše. Tu už boli nervy a pri menších deťoch i plač. Ale podarilo sa a víťaz sa tešil z peknej ceny. Po tejto súťaži si deti pochutnali na zákusku, rozdelili sa ceny víťazom i porazeným, zaspievali sme si ešte spolu a nakoniec sme sa rozlúčili s príslubom, že o rok sa stretneme znova. Myslíme si, že ako my tak aj všetky deti ZŠ boli spokojné. Na záver by sme chceli poďakovať aj sponzorom, ktorí nám pomohli poskytnutím peňažných a vecných darov urobiť tento deň deťom ešte krajším. Ďakujeme Obecnému úradu, Krajskému riaditeľstvu PZ v B. Bystrici, Lesom SR v B. Bystrici, Železničnej spoločnosti Slovensko, a.s. a TROMF- poľovníckej optike.

Výbor Základnej organizácie
Slovenského zväzu protifašistických
bojovníkov v Medzibrodě

Úspešná obhajoba minuloročného víťazstva

TJ Sokol Medzibrod usporiadal v júli 7. ročník futbalového turnaja o Putovný pohár starostky obce. Zúčastnili sa ho 4 družstvá: Medzibrod, Jasenie, Lučatín a Hiadel'. Turnaj prebehol za pekného slnečného počasia, čo sa prejavilo aj na peknej diváckej účasti.

Dopoludnia sa stretli družstvá v semifinálnych zápasoch, porazené tímy sa strelili popoludní v súboji o 3. miesto a na záver nasledovalo finále. Naši chlapci nastúpili proti Hiadlu a zvíťazili jednoznačne v pomere 6:1. Úvod stretnutia bol dosť rozpačitý, ale v 2. polčase Hiadlovci kondične odpadli a naše družstvo bezpečne postúpilo do podvečerného finále. Súper vzišiel zo zápasu medzi Jasením a Lučatínom. Jasenie potvrdilo rolu favorita a zvíťazilo 6:0. Táto jasná prehra zanechala stopy na družstve Lučatína najmä v 1. polčase stretnutia o 3.miesto a prehrávali s Hiadlom 1:3. V 2. polčase strelili 5 gólov, zvíťazili 6:3 a

podarilo sa im odvrátiť blamáž. Vyvrcholenie turnaja obstarali naši chlapci spolu s Jasením. Hostia potvrdzovali väčšie skúsenosti a viedli 1:0, po zmene strán priniesli striedajú hráči do hry oživenie a nakoniec naši obrátili vývoj stretnutia a zvíťazili 2:1. Tento turnaj ukázal, že Medzibrod dokáže hrať vyrovnané zápasy s Jasením a Lučatínom a preto sa nemá čoho obávať v nasledujúcej sezóne I. triedy.

Ceny odovzdávala zástupcom družstiev starostka obce p. Zdenka Huťková spolu s predsedom TJ Sokol Medzibrod Ing. Jurajom Ramajom. Ku kvalitnej organizácii turnaja prispeli aj nasledovní sponzori: KOVO-SKLO Banská Bystrica, Milan Lapin – Bitúnok Medzibrod, Michal Padúch st. a obec Medzibrod.

Konečné poradie:

1.Medzibrod, 2. Jasenie, 3. Lučatín, 4. Hiadel'

(ihu)

TJ SOKOL MEDZIBROD

MEDZINOHA Oupen 2009

Na 4. ročníku nohejbalového turnaja MEDZINOHA Oupen sa zúčastnilo 16 družstiev, ktoré boli rozdelené do 4 štvorčlenných skupín z ktorých víťaz postupoval ďalej. Z dôvodu veľkého množstva zúčastnených tímov sa niektoré zápasy odohrali už v piatok. Stretnutia boli hrané na 2 víťazné sety do 11 bodov. V skupinách sa potvrdili papierové predpoklady a ďalej postúpili nasledovné družstvá: CHZM (M. Vaník, I. Hut'ka, M. Padúch), Bellušovci (B. Belluš, I. Belluš, J. Samuelčík) 29. Jún (P. Svetlík, P. Zázrivec, P. Vaník) a XXXL (J. Drímalka, J. Hraško, O. Samuelčík, M. Ušiak).

Finálová skupina sa hrala systémom každý s každým a z celkového víťazstva sa nakoniec radovalo družstvo 29. Jún. Zápasy boli vyrovnané a až do poslednej lopty záverečného stretnutia XXXL – 29. Jún nebolo rozhodnuté o medailo-

vých pozíciách. Keby sa 3. set skončil víťazstvom družstva XXXL tak medailové pozície by sa poriadne poprehadzovali. Víťazstvo družstva 29. Jún znamenal už ich 2. triumf v sérii a už iba 1 krôčik im chýba k získaniu Putovného pohára CHZM do trvalého vlastníctva.

Turnaj mal dobrú úroveň a poďakovanie patrí všetkým, ktorí sa nejakou podieľali na kvalitnej organizácii tohto turnaja.

Celkové poradie:

1. **29. jún** (P. Svetlík, P. Zázrivec, P. Vaník)
2. **Bellušovci** (B. Belluš, I. Belluš, J. Samuelčík)
3. **XXXL** (J. Drímalka, J. Hraško, O. Samuelčík, M. Ušiak)
4. **CHZM** (M. Vaník, I. Hut'ka, M. Padúch ml.)

Futbalová sezóna: Cieľom záchrana

Druhú augustovú nedeľu vstúpili naši hráči úvodným stretnutím na ihrisku ďalšieho nováčika z Michalovej opäť po dlhom čase do I. triedy. Všetci v klube dúfajú, že to nebude iba jednoročné pôsobenie a Medzibrod sa stane stabilným účastníkom najvyššej okresnej súťaže.

Letná príprava nebola dlhá, po mesiaci oddychu sa družstvo začala pripravovať na nový ročník a odohralo 3 turnaje s rozdielnymi výsledkami (Lučatin 2. miesto – Hiadeľ 3:2, Lučatin 1:3; Jasenie 2. miesto – Radvaň 3:2, Nemecká 1:2; Medzibrod 1. miesto – Hiadeľ 6:1, Jasenie 2:1). Generálkou bolo stretnutie na Mýte, ktoré dopadlo nad očakávanie dobre a naši chlapci tam zvíťazili prekvapivo 4:2. Toto víťazstvo netreba zvlášť preceňovať, majstrovské stretnutia sú úplne o niečom inom, ale určite sa zvýšilo sebavedomie a dôvera vo vlastné sily u našich chlapcov. Dokázali si, že môžu hrať vyrovnané partie aj s kvalitnejšími družstvami. Cez letnú prestávku prišlo aj k malým zmenám v kádri. Do Slovenskej Ľupče odišiel na prestup P. Ľupták, naopak z Brusna sa vrátil na prestup

A. Smida a z Jupie Podlavice nás posilnil P. Haviar (Háčik) host'ovanie.

Ambície pred súťažou zodpovedajú faktu, že je to vyššia súťaž. Ťažko povedať, ako si na nové kolektívy a nový tvrdší štýl hry na Horehroní zvykne naše družstvo. Chlapci chcú hrať útočný, behavý futbal aj na ihriskách súperov a jediným cieľom pre ročník 2009/2010 je záchrana v I. triede a účasť v najvyššej okresnej súťaži aj v ročníku 2010/2011. Bolo by dobré, keby k naplneniu tohto cieľa prispeli svojimi hlasivkami a povzbudzovaním aj fanúšikovia, ktorí už v minulej sezóne boli často 12. hráčom a aj na súperových ihriskách dokázali vytvoriť našim hráčom domáce prostredie. Netreba to však preháňať s kritizovaním, pretože to potom odvádza pozornosť od hry a hráči pod väčším psychickým tlakom robia aj chyby.

Družstvá dorastencov a starších žiakov sa tento rok do súťaže pre malý počet chlapcov neprihlásili a preto jediným mládežníckym družstvom sú mladší žiaci, ktorí majú v súťaži 5 družstiev a odohrajú jesennú časť každý s každým doma - vonku.

Program A družstva:

09.08.2009	Michalová – Medzibrod
16.08.2009	Jasenie – Medzibrod
23.08.2009	Medzibrod – Osrblie
30.08.2009	Braváčovo – Medzibrod
06.09.2009	Medzibrod – Poniky
13.09.2009	Heľpa – Medzibrod
20.09.2009	Medzibrod – Č. Balog
27.09.2009	Baláže – Medzibrod
04.10.2009	Medzibrod – Hronec
11.10.2009	Beňuš – Medzibrod
18.10.2009	Medzibrod – Lučatin
25.10.2009	Slov. Ľupča – Medzibrod
01.11.2009	Medzibrod – Mýto

Program mladších žiakov:

29.08.2009	Kremnička – Medzibrod
06.09.2009	Medzibrod – Nemecká
12.09.2009	Badín B – Medzibrod
20.09.2009	Medzibrod – Savon B
04.10.2009	Medzibrod – Kremnička
10.10.2009	Nemecká – Medzibrod
18.10.2009	Medzibrod – Badín
24.10.2009	Savon B – Medzibrod

(ihu)

RAKÁRIK dvojmesačník o dianí v Medzibrode 4/2009. Registrované na MKSR evid. číslo EV 3649/09. Vychádza s prispením Ministerstva školstva SR.

Vydáva a distribuuje zadarmo do všetkých domácností obec Medzibrod. **Tlač: Tlačiareň D&M Slovenská Ľupča**

Šéfredaktor: Bc. Tomáš Pohorelec

Redakcia: Andrea Bellušová, Ján Debnár, Ing. Silvia Tešínska, Katarína Sálišová, Ing. Ivan Hut'ka, Ing. Janka Kaszová

Príloha Okienko malého Rakárika: Mgr. Zuzana Hut'ková a Mgr. Ivana Sumráková

Grafické spracovanie: -tampo-

Sídlo redakcie je na obecnom úrade.

Neprešlo jazykovou úpravou. Najbližšia uzávierka 5. októbra 2009, **e-mail: rakarik@atlas.sk.**